

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY

29. TÝDEN (15.7.2024)

Kamil Holý

Výzkumný tým: Integrovaná ochrana zemědělských plodin proti škůdcům

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách VÚRV: www.vurv.cz - záložka Poradenství. Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

Nejčastěji škodí dřepčici rodu *Phyllotreta*, u kterých početnost vzrůstá na všech lokalitách a vysoká škodlivost zůstane nejspíše až do konce srpna. U dalších škůdců závisí početnost na lokálních podmínkách, především intenzitě bouřek, které dokáží škůdce zahubit. Přivalové deště snížily početnost molic, které jsou na mnoha pozemcích na nízké úrovni, jinde jsou listy obalené s desítkami dospělců. Obdobné je to s třásněnkami, těm srážky též nevyhovují, ale v úkrytu mezi nahloučenými listy dokáží přežít i v cibuli, kterou nasekaly kroupy. Na Litoměřicku se přemnožil bělásek řepový, na nejvíce postižených plochách bylo poškozeno 8 z 10 rostlin. S nižší intenzitou pokračuje přilet obou druhů krytonosců. Na žádné ze sledovaných lokalit nezjištěny housenky zápředníčka polního, výskyt dospělců je také nízký.

Brukvovitá zelenina - od začátku července roste početnost dřepčίκů, kteří jsou tento týden nejčastějším škůdcem nad prahem škodlivosti. Netypicky pro neekologické porosty se na Litoměřicku přemnožil bělásek řepový, napadení hlávek zelí se pohybuje mezi 10-80 %. Housenky jsou většinou malé až středně velké, intenzita žíru se bude zvyšovat. Zelené housenky jsou dobře maskované, prozradí je nashromážděný trus v paždí listů. Nepolevuje výskyt dospělců krytonosců, kteří se postupně líhnou a naletují do porostů. Početnost molic závisí na srážkách i zdroji. Na mnoha lokalitách je pro toto období výskyt podprůměrný, kde nebyly intenzivní srážky a současně je zdroj molic ze starších rostlin (květák, zelí, hlávková kapusta...), jsou listy obsypané dospělci. Přilet nových mšic je minimální, staré kolonie postupně zanikají působením komplexu afidofágů i postřiků proti jiným škůdcům. Zatím se nevyskytují housenky nové generace zápředníčka, nejsou vidět ani téměř žádní dospělci, ale obdobně jako u bělásků se to může během několika dní změnit. Třásněnek na brukvovité zelenině je méně, ale riziko pro náchylné odrůdy zelí zůstává až do podzimu.

Ostatní zelenina - začínají se objevovat porosty cibule s nejstaršími zasychajícími listy, na mladých listech ve středu rostliny mohou být desítky dospělců i nymf třásněnek, ale příčinou je nezvládnutá ochrana proti chorobám. Létaří různé druhy mûr, makadlovka řepná aj., škodlivost bude odlišná pozemek od pozemku. Na Moravě jsou v porostech dospělci žilnatky vironosné přenášejí stolbur, který poškozujje více plodin.

Riziková: dřepčici, molice, krytonosci, bělásci, zápředníček, třásněnky, mandelinka, housenky, mšice, slimáci a další druhy

Dřepčící rodu *Phyllotreta*

- dřepčíků přibývá, tento týden byli nejčastějšími škůdci, pokud nedojde k mimořádné události, budou škodit až do konce srpna, než se přestěhují na nové porosty řepek a meziplodiny (hořčici).

Monitoring - dospělci zpravidla na vrchní straně listů, za nepříznivého počasí se mohou ukrývat u kořenového krčku. Přítomnost prozradí požerky na litech.

Ochrana - v závislosti na počtu dospělců. Mechanickou bariérou je zakrytí sítí proti hmyzu.

Zápředníček polní

- housenky nové generace na sledovaných plochách zatím nejsou, dospělců ubylo, ale v současných hících se mohou objevit během chvilky - sledovat min. 2x týdně.

Monitoring - početnost dospělců je možné sledovat průchodem porostu. Zelené housenky jsou na spodní straně listů. V letošním roce feromonové lapáky nefungují - nepoužívat k monitoringu.

Ochrana - proti nejmladším housenkám.

Krytonosci

- pokračují nálet krytonosců do brukvovité zeleniny, v závislosti na lokalitě a intenzitě ochrany může dosahovat až několika brouků/rostlinu. Dominuje k. čtyřzubý, v menší míře je i k. řepkový. Škodí dospělci žírem, larvy nezjištěny.

Monitoring - dospělci na vrchní i spodní straně listů. V řapících drobné, kulaté jamky nebo bělavá místa s vajíčky uvnitř. Larvy vyžirají řapíky listů a silné listové žilky, které zahnívají a tmavnou. Po rozříznutí uvnitř beznohé larvy s hlavou.

Nálet dospělců je možné sledovat pomocí žlutých misek.

Ochrana - proti dospělcům před vykladením vajíček. Poškození od larev - odlomení napadených listů při sklizni.

Molice vlašovičnicková

- líhnou se dospělci z napadených porostů zelenin, zelenina je nejvýznamnějším zdrojem. Zaorat napadené porosty co nejdříve po sklizni, aby na povrchu nezůstaly žádné zbytky, ze kterých se molice může líhnout i po jejich zaschnutí.

Monitoring - bílí dospělci většinou na spodní straně listů, světlá vajíčka jsou na bílé plošce.

Ochrana - dospělci jsou citliví k insekticidům, u kontaktních přípravků je nezbytné kvalitní ošetření spodní strany listů. Kapky musí být drobné a pokrýt většinu plochy listu, aby molici trefily. Účinnost zvýší smáčedlo. Proti nymfám a v závislosti na výskytu dalších škůdců (i registraci a reziduím pesticidů) jsou účinné Benevia, Movento a Spintor.

 Novinka

Bělásek řepový

- běžný škůdce neošetřovaných zahrádek a ekologických farem, tento týden bylo zjištěno přemnožení na Litoměřicku (na více pozemcích s běžnou ochranou). Kladení pokračuje, vývoj housenek je za vysokých teplot rychlý.

Monitoring - žlutozelená vajíčka jednotlivě na spodní straně listů, zelené housenky na spodní straně listů, vžirají se do hlávek. Pomocným znakem je nahromaděný trus v paždí listů, méně často i přilepený na listech.

Ochrana - housenky citlivé k přípravkům proti žravým škůdcům, běžně jsou regulovány ochranou proti jiným druhům. Starší housenky ukryté uvnitř hlávek - musí se k nim postříkat dostat - zvýšit tlak a objem vody.

Třásněnky

- nálet dospělců pokračuje, objevují se i v brukvovité zelenině. Početnost závisí i na množství srážek, které třásněnky redukuje. Na méně intenzivně ošetřované cibuli mohou být desítky nymf a několik dospělců/rostlinu.

Monitoring - na listech tmaví i světlí dospělci a nymfy, na starších rostlinách jsou ukryti mezi nahlučenými listy. V místě sání tmavé kupičky trusu. Nymfy mohou být zaměněny za světlé částičky půdy/písku.

Ochrana - při začínajícím poškození listů sáním. U zelí před vniknutím dospělců do hlávek.

Mšice zelná

- konec letu, staré kolonie postupně redukuje komplex užitečných organismů i postřiky proti jiným škůdcům. Na listech jsou i další druhy mšic.

Monitoring - dospělci a nymfy většinou na spodní straně listů nebo ukryté v srdéčku a hlávkách.

Ochrana - v závislosti na poměru mšic a užitečných organismů. Většinou regulovány ochranou proti jiným škůdcům. Zelí a hlávková kapusta - sledovat účinnost ochrany, použít systémové přípravky.

Mšice

- výskyt mšic na ostatních druzích polní zeleniny nízký, většinou je redukuje užitečné organismy.

Monitoring - dospělci a nymfy většinou na listech, u některých druhů i v půdě na kořenech.

Ochrana - v závislosti na plodině a početnosti. Při vyšším výskytu užitečných organismů upřednostnit selektivní přípravky.

Motýli

- létá kovolesskec gama a bělásci, mohou se vyskytnout housenky dalších polyfágních druhů.

Monitoring - na rostlinách hledat vajíčka a housenky, které jsou na spodní straně listů. U některých druhů jsou viditelné požrané listy.

Ochrana - proti nejmladším housenkám.

Další škůdci

- **vrtalky** - na listech různých rostlin se objevují úzké, chodbičková miny s larvou uvnitř. Většinou neškodí - odlomení listu při sklizni.

žilnatka vironosná a další žilnatky - v zelenině se zatím asi neřeší, škodí přenosem stolburu na různé druhy (lilkovité, řepa...), dospělci aktivní v červenci a srpnu. Žilnatka vironosná se v Čechách zatím nevyskytuje, hojná je především na jihu Moravy. Stolbur přenášejí i další, hojnější druhy žilnatek, ale mají mít nižší účinnost přenosu.

makadlovka řepná - létají dospělci nové generace, housenky škodí v srdéčkách řepy případně bulev. Škody jsou jen v porostech stresovaných suchem. Listy řepy jsou

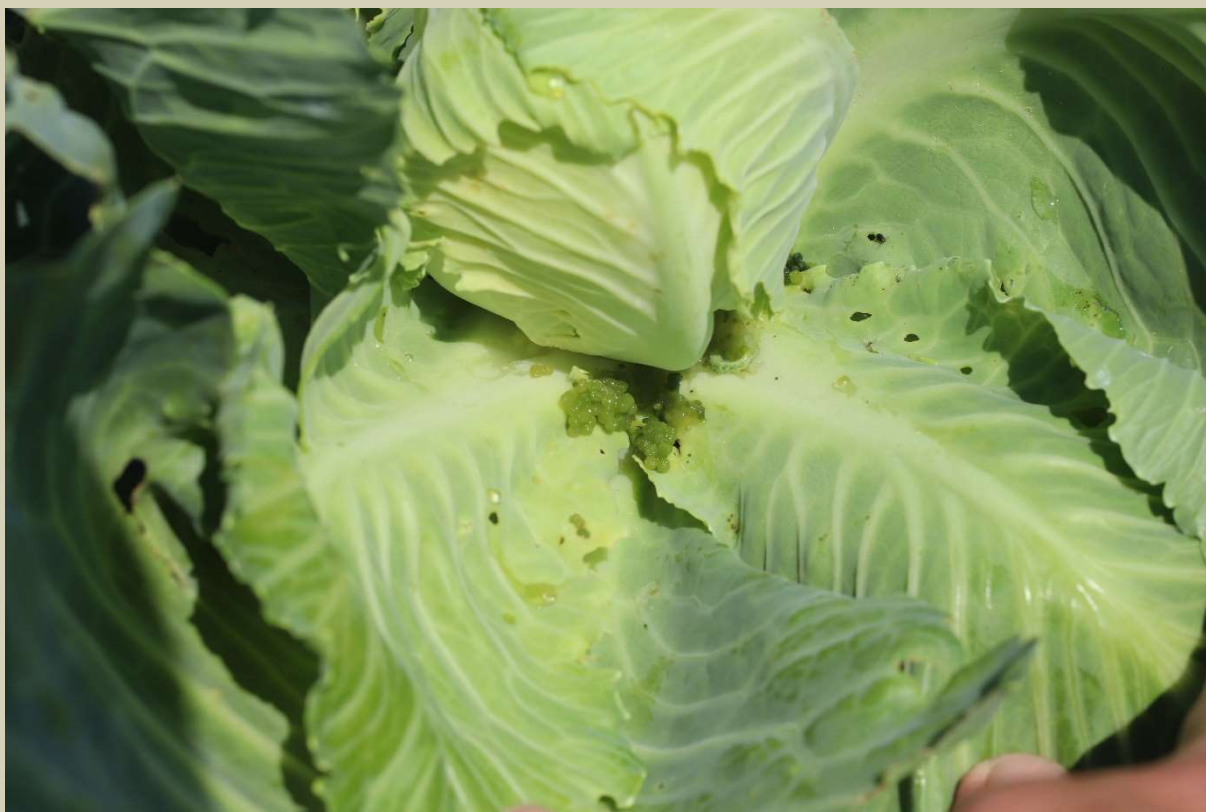
poškozeny dřepčíky, ale většinou v nízké intenzitě.

chřestovníček obecný - na chřestu hojní dospělci a vajíčka, občas i larvy.

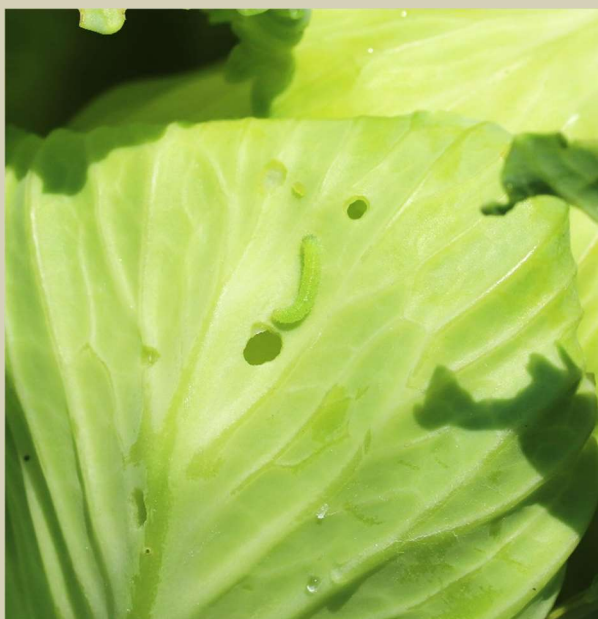
Užitečné organismy

- v porostech se mšicemi jsou hojní drobní, černí dospělci mšicomarů (štíhlí, dlouzí) a

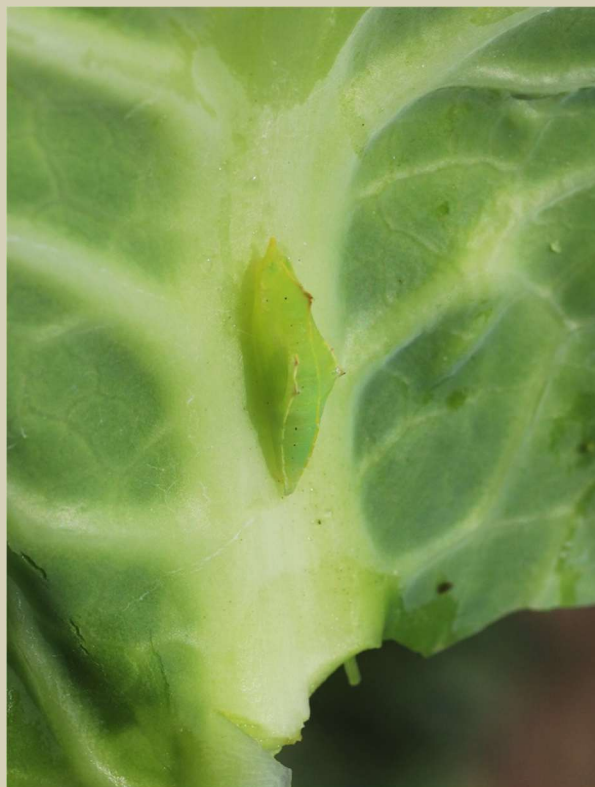
obdobně vypadající, ale menší a zavalitější pažlabatky (hyperparazitoidi larev mšicomarů). Dále se vyskytují sluněčka (všechna vývojová stádia) a larvy pestřenek, ostatní regulátoři mšic jsou vzácní (zlatoočky, bejlomorky aj.). V porostech, kde se vyskytoval zápředníček, zůstávají lumci rodu *Diadegma*.

Trus v paždí listů - příznak žiru housenek

Malá i velká housenka běláška řepového je většinou na spodní straně listů

Před kuklením se housenka běláška zkracuje a tloustne, vpravo kukla

Líhnoucí se housenky běláška zelného (vlevo) jsou mimo zahrádek vzácně, stejně jako housenka kovolesklece gama

Pokračuje přilet nových jedinců krytonosců

Napadení molicemi závisí na srážkách i zdroji molic, kterým jsou po sklizni řepky dřívě napadené porosty zelenin - ze starých listů se po vylíhnutí přesunují na mladší listy

Na rostlinách se mšicemi jsou hojní mšicomaři (vlevo) i jejich hyperparazitoid pažlabatka (vpravo)

Žilnatky patří k větším druhům křísů s průhlednými křídly. Oteplování jim vyhovuje, časem budou nejspíše nabývat na významu. Přímé škody sáním jsou zanedbatelné, v závislosti na druhu jsou nejvýznamnější přenašeči některých fytoplazem, v zelenině především stolburu.

Odchyt motýlů do feromonových lapáků v roce 2024

- tečkovaně - průměrný odchyt v předchozích letech (průměr ze všech 3 lokalit)
- zápredníček polní - v letošním roce feromony nefungují - nelze je pro monitoring použít

Osenice polní - začátek letu další generace, která je rozvleklá

Můra kapustová - mezigenerační období

